

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 133 (12523)

1984 чылдың июнь 8, пятница

1925 чылда үндөснелеткен

Өртөз 3 көп.

ЧАЙГЫ ЧЕР АҢДАРЫЛГАЗЫ

СЭКП ТК-ның май (1982 ч.) Пленумунун тодаратканы СЭКП-нің Ашчың программасын амыдыралга боттандыра-рынга көл черин чер амылының продуктулары ээлээр дээрзи билдиргир. Агроулетпүр комплекзинин айтырыг-ларының талазы-биле Бүгү-эвилдин экономикалык чөвүлел хуралына СЭКП ТК-ның Чингине секретары, СЭКП-нің Дээди Советинин Президиумунун Даггазы эш К. У. Черненко «Бөгүн бистин мурнувуста сорулга—тарааны, техниктиг култураларны бүүрер талазы-биле мурнуку одуртумге үнө-ри болгаш чоңу ашчың продукттары-биле, хамыктын мурнууда эът, сүт, чимис, нога-биле хандыраары болур» деп, чугаалаан. Көдөз ишчилеринин амылынга уауртулга ол.

Чер амылының дүжүдүн бедидеринге эң чугула чүүл, чаа зона системасын бугаар алырга, эки амылдап кылдырган чайгы чер аңдарылгазы. Ындыг турбумге бо амылче кичээң-гей бистин республикага чүгүл—сөөлгү чылдарда экижээң. Ыңчалза-даа чогуур негелге ам-даа четпейн турар: чайгы чер аңдарылгазының планы үргүлчү күөсеткинмейн келген, учурин амылдап кылырынның технологиязы сагынтылмайн турар. Ону болурус талазы-биле хемчеглерни амыл-агыл-ларның уауртукчулары, чер амылының тускай эртемниг-лери шыңгыраткан турарын чер-черде партия комитеттери чедип алыр умулуг.

Республиканың амыл-агылары июнь бирге чедир 13,7 муң гектар черге чайгы чер аңдарылгазын чурткан. Бо көргүзүр эртен чылдың деңгелинден ийи катап эвээш. Чайгы чер аңдарылгазының эң таарымчалыг үези июньның баштайгы чарты турбумге, Кызыл, Сүт-Хөл, Тес-Хем чер-гилг чамдык районнар бо чугула амылдап амылдаа чедир эгелээвин. Чайгы чер аңдар алдан бир амыл-агының чүгүл чээрби үнү уч амылче кирген. Хамык агрономнар олутпай болгаш боттарының амыл-агыны эвес чоруун агаар-бодустан таарымча чөк байдалдарыңа чуй каап турар. Часын хову амылдарының эгезинде ыңдыг үе тур-ганы шын, а бо хүнерде чер амылынга шаптык болур хи-ре чылдагаан чөк.

Чайгы чер аңдарылгазын чурдарыңа күш-ажылды эрге-леп башкарыны депшилгелгир аргаларын, эртемниң че-дишкенин болгаш мурнакчы дуржулганы амылдары эргемок чугула. Маңа амылгы бригада керээзин бугаар амылдап турар коллектитер көскү түнөөлдерин чедип ап турар. Ону «Кызыл тараачын», СЭКП-нің XXV съездин аттыг, «Революцияның чалбыкы», «Тиилелге» болгаш өскө-даа амыл-агылардан көрүп болур. Бедир дүжүттү чыл бурдуе ап келген амыл-агылар ол. Оларның чайын аң-даргаш, эки амылдап кылган шөлдер чүгүл чаагай дүжүттү эвес, а арыг болгаш шынарлыг тарааны берип турар.

Кызыл районда «Тиилелге» совхозтун Тыва АССР-нің алдарыг механизатору коммунист Монгуш Хуреш-оолга уурткан бот-оруга-чарылгалык бригадасы часын тара-лганың хой кезин чайын аңдарган черге чорууду турар. Бригада кемигүннеринге чайын аңдарган шөлү уш-дөрт катап болбаазырадып кылыры чачыл болган. Ыңчангаш ол бри-гаданың шөлдер бок үнүштерден эрг, дески болгаш дү-жүттүр. Эртен чылын бир гектарга оңаштыр дүжүт ор-тума-биле 9,6 центнер эси планда көрдүнгенден 2,6 центнер хой болган. Бригада керээзи-биле амылдап турар бо коллектив чайгы чер аңдарыны оңашаларың алдан хуу чедир берген. Ол дээрже келир чылдың тарагыңа багай эвес бөлөткел, а дүжүдүңе эки магадылал. Чер амылының чаа зона системасын шингээринге, чер амылының кул-туралын бедидеринге бо бригада дөк илдепкейлиг кирип тур-пар коллектитер республикада хей.

Чайгы чер аңдарылгазы—хөрүнүнү шын, үлдүргей бол-гаш бок үнүштер чок тургузарынын, хөрүнүн сугдан бол-гаш хаттан урелиринден камгалаарынын, хөрүнүнүг че-микин болгаш иридин көвүдөдүрүнүн чүнүң-биле-даа солүт-тумас агротехниктиг аргазы. Ыңчангаш өлчө кичээңайи улагтылары СЭКП-нің XIX область конференциязы, аг-роулетпүр комплекзинин айтырыгларының талазы-биле республиканың экономикалык чөвүлел хуралы тодаргай айткан болгаш чайын аңдарган черни амылдап кылыры-ның шынарын бедидерин шыңгы негези. Ол айтышыкыны хамык чок күөсөдир—чер амылдарының соңгарлап бол-бас хүлээлгези.

Бир-ле дугаарында чайгы чер аңдарылгазының хууса-зын сагыры чугула. Бо чылын планда көрдүңген 111 муң гектар черниң дөжүлгө-лө 12 хуузуңуң чок хүнерге чедир белең болганы уч амылдың хожуду турарын херечилеп ту-турар «Тыва АССР-ге көдөз амыл-агы култураларын өс-түрүрүнүн хөрүнү камгалаар технологиязын» бугаар алыр-га, чайгы чер аңдарылгазының баштайгы амылдап кылыш-кынын июньнун өңгө чедир доозары көрдүңген. Ам респу-бликаның совхозтарының хой кезинге ол хуусааның са-гыттынары берге.

Чайгы чер аңдарылгазының шынарын бедидери—чугула айтырыгының бирээзи. Баштай номжында дилиндектиг таразы ногаарарып кээрже, културалар-плоскорестер-биле 8—10 сантиметр ханы үлдүрээр. Чоорту 16 сантиметр че-дир ханыларды болгаш июльнун чашынының үезинде 10—12 сантиметр кыдыра чорудар. Органиктиг че-мишчилдиглерин хөрүнүнүг кырынга-даа, хөрүнүг ханы-ларда-даа чаштырып болур. Бок үнүшү ууру хоранын аммиак селитразы-биле казы чажарга, бок үнүш уузкаа-рынга, чөмиччилдиге болгаш шөлү хой катап те тырттыр-базыңа амыктыг.

Чайын аңдарган черни болбаазырадып кылыры бок үнүш-териниң байдалында улуг хамааржыр. Бок үнүш хой болур болза, амылдап кылышының санын дөрт-беш чедире херек. Кандыг-даа таварылгада лушлынын амылдап бол-бас. «Совет Тываның 40 чылыңа—шалыңчы 40 неделя». Бо кыйгырыңың ада-биле социалист чарышты чайгы чер аңдарылгазында механизаторлар ортузунга калбартыры чугу-ла Ыңчангаш оларның амылдарыңа таарымчалыг бай-даларыны тургузар. Бо амылдары экижидери чер-черде паркомнарның, совхозтар дирекцияларының, ылаңгыл чер амылының тускай эртемниглеринин организацыя, чогадыг-чы болгаш хей-аыттыг чоруундан, башкарычы ролондан улуг хамааржыр.

Совет Тываның 40 чылын төлөп тиг уткуур

КӨДӨЗ ИШЧИЛЕРГЕ

Он бирги беш чылдың дөрткү чылында «Тыва көдөз тууду» трестин кол-лектитери көдөз ишчи-лерге уаг хемчээлгир туудуларын кылды. Ону күөсөдир дөз шалыпчы амылдап келгенден бо чылдың эртен айларын да кол керээлгир амыл-дар-ның палың 104 хуу күөсеткен. Даалгач ал-дыр 270 муң амыг ру-балды шингээлгир алган. Республиканың совхоз-тарының амыл-ишчилери 6553 дөзбелтин метр чур-талга байжыларын алган, ол болза бердиген оңал-дадан 4 хуу амыг турар. «Барлык», «Шенгээр», «Сүт-Хөл» совхозтары-ның бирээнде-ле ийи квар-талыг үш байжыны амыг-ладала кинрген. Чуртталга байжыларын тудар талазы-биле эки көртүзүтү № 741 мехколхозна чедип алган, даалгачын колдуунда ийи катап амыг күөсеткен.

Будурулге объектилерин трест хой-биле тудуп тур-пар. Олар дөрт муң амыг хой кирер кайкаалары тур-ган, ол планда көрдүң-генден амыг турар. Бо эки көртүзүлгө тур-дугулар Совет Тываның 40 чылыңа төлөп тиг ужу-райкыр дөз социалист чарышты дөзбелтин органи-зацыянының түнөөлүгө чедип алган.

Х. АЛАШ-ООЛ.

БРИГАДА КЕРЭЭЗИ

Барыш-Хемчик районда «Хемчик» совхозта Чүңгөй Кара-Салга уурткан мал чөмчө бөлөткөз мехкооперативтен эвөө каш чыл улаштыр гектар шөлден дү-жүт алыр талазы-биле чүг-лө районда эвес, харын рес-публиканың бедик көртү-зүтүг эвөөлөрүнүн оду-рунуга чорууп келген. Эвөө амгы үеде бригада керээзи-биле амылдап турар.

Эвөөлүг көжигүннери боттарында бижылаан 331 гектар хой чылдыг, 129 гектар чангыс чылдыг си-генер шөлдеринде часын сугатты чорууду турар. Мал чөмчө бөлөткөз эвөөга чылдың-на доктаалы амылда-дап турар. Техниказын- камыг мехкооператив хой, Ылаңгыл Вячеслав Саая, Борис Донгак, Борис Саая, Орлов Хертек, Кок Хомуш-ку база херхөө мехкооператив Очаа Донгак олар өскө-лөргө үлөргөлгир амылдап турар.

Коллектив бо чылын ке-рээ бугаар хой чылдыг си-ген шөлүдөн 990 тонна си-генни бөлөткөз, 500 кг хой чылдыг сиген урезинин ажаап алыр, чангыс чылдыг сигеннирнин муң тонна ви-таминиң сиген далганы бу-дурингеге ажаап бөр.

Б. БАТЫТ-ООЛ.

ДЕПШИЛГЕЛИГ АРГА-БИЛЕ

«Совет Тываның 40 чылыңа—шалыңчы 40 не-деля» деп кыйгырылгы күш-ажылчы маргыдаада Кызылдың дээрбе комбинатының амылчынары, албан-хаакчылары илдепкейлиг кирип турар. Юби-лейге алдар кылдыр алган хүлээлгелерин олар че-дишкенин күөсөдир турар.

Далган дээрбедер пехте Владимир Мельниковтун ууртканы бригада ай са-нында бердиген даалгалар-ны амыг боттандырып кел-ген, чарыштын тиилечтиг болуп келген. Ай бургуу-да планын ортума-биле 101 хуу күөсөдир турар. Күш-ажылдың будурулгучуу бе-дик, продукцияны шынары эки. Күш-ажылдың органи-зацыяларын депшилгелгир аргазы—бригада керээ-зинче шилчезон соонда бри-гада көртүзүлгөни өйкөйт-кен, күш-ажылдың сагыла-чурун үрөз кинилер

колдуунда чөк. Мурнакчы бригаданың үлөргөни будурулгени өскө бригадалары эдөргө и. Майда будурулге 2450 тон-на далганы дээрбедер турган, 2460 тонна чедир-ген, Комбинорм бөлөткөз даалганы күөсеткен. Ком-бинаттың ишчилери бо чы-лыг эртен беш айларда бу-ту көртүзүлгө талазы-биле оңалдазып боттанды-раш, ону улам быгылаар, көвүдөдир соруганы сал-ган амылдап турар.

Д. ИВАНОВ.

ЮБИЛЕЙГЕ ТУРАСКААТКАН

Совет Тываның 40 чы-лыңа тураскааткан күш-ажылчы элчегин чээрби ийиги негелдиги Кызылдың үлөтүр сады чач чедиш-кирер-биле демделген эр-тирген. Урмектеп садар бараан саарылгазының пла-нын хуусаабындан эрте 101,9 хуу күөсеткен. Пла-нда көрдүңгенден амыг 344 муң рубльдин үлөтүр бараанын чонга салган.

Кызылдың үлөтүр сады-ның каттыжыкчыларының, матаннеринин болгаш бригадаларының аразында чарыштын түнөөлүн үндүр-ген. Оларның аразында мурнакчылар хой болган. Оң чикээңге «Саян» уни-верситет херхөө хеп ба-за көвөдир кылдыр сал-бырлары чылдың беш айла-рының база элчегилгир ша-лыпчы негелдиги бедик көр-гүзүлгө-биле доосканнар. Ол шышап № 2 «Обуе» магазиниң садыкчылары күш-ажылчы элчегте илде-

кейлиг кирип, тилекчилер болганнар. Г. Ф. Шеста-кова бригадирлээ бригада беш айларын планын 103,5 хуу күөсеткен, пландан амыг 27 муң рубльдин ба-раанын саткан.

Садыг каттыжыкчыны-нарының чарыкын база тир-гелген. Г. А. Барыбна ди-рек-торлан № 6 каттыжык-чының матаннерин коллек-тив мурунда чоруп оро-ор. № 16 магазиниң амыл-дары күш-ажылчы бедик көртүзүлгөни чедип алган-нар. Оларның чедишкени-ниң бир үндөсүн күш-ажыл-ды организацыялар-ны бригада аргазы-ны шилчезон болур. Бо кат-тыжыкчында Л. В. Булгако-ва уурткан № 15 магазин эки амылдыг болган.

Юбилейге тураскааткан күш-ажылчы элчег уламчы-лап турар. Коллектитер аразында чарыш улам кал-барып турар. Чугула. Алды сугатчыдан тургустунган бо эвөөнүң кемигүннеринин дөртү—херхөөн сугатчылар. Олар-ның бирээң—эвөө уду-турчүзүрүн уруу Аниһа Ка-рал. Өскөдери оң өөрү анык кыстар Донгак Бор-бандыр, Хомушук Динмаа, Саая Кен-Кыс. Олар шүп-түр уаус-биле деңге амылдап турарлар. Оң амында эвөө каш-даа катап соци-алист чарыштын тилекчи-лиг болган. Олар часын сугат-тын уезинде 115 гектар кукуруза болгаш 78 гектар сиген шө-лүн шынарыг сугатып доосканнар.

Мурнакчы эвөөнүн кеми-гүннери Совет Тываның дөртөн чыл оюнч чылдында гектар бурзунден 110 центнер кукуруза, 25 цент-нер сиген өстүрер оңалда-лаш, юбилейге алдар бол-гаш, 112 центнер кукуруза-зын болгаш 30 центнер си-ген өстүрерин күдөөн-гө. Ыңчангаш бо хүнерде ында кижик бүрүз шудурга амылдап турар.

Бистиг корр.

Владимир Степанович Чичеров—Ле-нинградтың металлургия заводунда эн-тектик-слесарлар бригаданың брига-дир. Социалист Күш-ажылдың ийи дакпыр Маадыры Чичеровтун бри-гаданың кылган болгаш энтен кезек-терин, дериглерин атом база одалга-биле амылдаар электростанциялардан, ку-чулуг гидрокомплекстерден көрүп бо-лур. Оларын эртен кылыры механиз-ацияны амыг-даа байдалдарында аар, берге амыл, ыңчалзажок бригадир ол амылды өөрүшкүнү херээ кылдыр организастан келген.

Владимир Степановичинин учас-то-гунга оң усок уаг дуржулгалыг мас-терлер бөни амылды канчаар ор-га-

низастаны өөрөнип чедип кээп турар. В. С. Чичеров РСФСР-нің Дээди Со-ветинин депутат, партияның XXV, XXVI съездининин делегады, СЭКП ТК-ның кемигүн.

Чичеровтун бүгү амыдыралы эш. өөрүнүн, коллективтиг караанга доску. Цеке амыл, партияны болгаш хой-ининин хүлээлгелер бодундан бүтү бердиникин иеген турар. Комму-нист Владимир Степанович Чичеров ышан ыңдыг кижилерге бугаардык, өскөдери бодунча хаара туду бөри-нин чыады ында бөө чадаас.

ЧУРУКТА: В. С. Чичеров.

С. СМОЛЬСКИЙНИН фотоу.

СЭТА-ның фотохрониказы.

СИГЕН ШӨЛДЕРИНДЕ

БЕЛГОРОД. Ол областың амыл-агыларын сугаттыг шөлдеринде тараи сигенер-нин дүжүлгө багай эвес бөзүр кылдыр түп турар. Чикээ, «Россия» совхозта гектар са-ны-ла люцернаның 250 цент-нер ногаан массасын ол сов-хозтун турары Шибенки ра-йонга берип турар. Дыкка хей амыл-агылар бо чылын шөл-дерин үштен эвээш эвес ка-тап кезер.

ЕРЕВАН. Арменияның Горис районында социалистг хүлээл-геге йөргөндө амыг ол муң тонна селажы кураваараал. Ында мал чөмчө културалар-ның шөлдер колдуунда-ла да-лаштыр перлерде тургустунган. Ыңчалза-даа чер амылдарын гектардан 100 центнер амыг чулуктуг ногаан массаны ажаап ап турарлар.

Республиканың бедик даамг райондарында шүптуулула час-ташкын соонга терен-чазгай дөк-сиген үнөт болгаш сиген кезилгези кийик чүлгө өгөлө берген. Техниканың чедип, амылдап шыдааың чердерде

сигенин хол-биле кезип, беле-кеп турар. ВЛАДИМИР. Юрьевскийн дугаа азыраар фабриказының коммунист И. Чубуковтун ууртканы малга чөмчө беле-кез эвөөнүнүг кемигүннери даң амыл, чер чырып кээр-ге, шынааже чоруптарлар. Олар учу областа бир-ле дуга-рында сиген далганын тыртты-рып эгелээң, ону эртен чы-дындаан будуң-чартык катап хейл кураваараал кеттигил-кен.

ШАМХОР. (Азербайжан ССР). Азербайжанын Шам-хор районунада сиген кезил-геге дүртен темпигил чоруп ту-турар. РАУК чөвүлелиниң сүмөлээни бугаар ында хей күштүг, механизацияланган комплекстерин тургустан. Олар бир черге сиген кезер амыл-ды дооскан доран-и боттарыны бүтү техниказы-биле өскө че-ре шилчип турар. Сигенин кез-ип алган шөлдерин улаштыр-ла сугаттыг эгелээң бөр. Бо чылын хей чылдыг сиген-нерин дөрт болгаш беш-даа катап кезерин шиптирээң.

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Рапсты, көк-тараны болгаш сууның тараи черлерин дүжүлгө ажаап алган чердерге мал чө-ми култураларын кыштарып эгелээң. Моздоктун хову-шөлдеринде амыл-агыларда ол амылды өки организастан. Ында кукурузаны соң, тары-мал тоорук сорго, рап-биле холу тарыыр арганы калбаа-биле амылдап турар. Сугат-тыг черлерден олар 800 цент-нер чедир ногаан чулуктуг массаларын берип турар. УЛЬЯНОВСК. «Краснобор-ский» совхозта Е. Семенов-ич эвөөнүг сиген кезилгелерде бедик түнөөлдерин чедип ап турар. Ол эвөөнүң бир чус гектар шөлден сиген кезерине амыл эгелээңгө чүгө чартык кезин хергелеттирген. Сигенин кезип алган шөлдерге суга-рылганы «Фрегат» болгаш «Волжанка» дээр машиналарын доран-и улаштыр турар. Ол участкалардан ам-даа ийи-ин дүжүттү амырын пави-назы.

(СЭТА).

ДУЖУТ БЫЖЫП ЭГЕЛЭЭН

БЕЛГОРОД. Белгород об-ластың чигир сөлөзаны тараи бүтү шөлдерде ушуту дек-дески үнө чоруу хандырап талазы-биле амылдарын бүрүн доозупкан. Ол култураны бо чылын колдуунда үлөтүр аргазы-биле өстүрүп үндүр. Наряд чок механизацияланган эвөөлөр өзмүрени суук азот кемишчилдигер-биле кемиг-бишкан, олутураар аразын хан-дыр улаштыр амылче эгел-тирген. Ындыг агрохемек сөлөзаның өңгө өлөргөни амы-лаа турар. Боттарында бижылаан 331 гектар хой чылдыг, 129 гектар чангыс чылдыг си-генер шөлдеринде часын сугатты чорууду турар. Мал чөмчө бөлөткөз эвөөга чылдың-на доктаалы амылда-дап турар. Техниказын- камыг мехкооператив хой, Ылаңгыл Вячеслав Саая, Борис Донгак, Борис Саая, Орлов Хертек, Кок Хомуш-ку база херхөө мехкооператив Очаа Донгак олар өскө-лөргө үлөргөлгир амылдап турар.

Чанында амыттыглан нектиң кылды турар продукцияны са-доовтарын болгаш орогору-ларын илдегилгир дулаалы-ны болу берген. Ында амы-гыг насекомары, оларны-биле кады саатары болгаш орогоруларын 250 амыг хе-вирилг хоралкыларын уузу-каар аргалыг трихотоманы өстүрүп турар. Трихотоманы апарып негестерген черниң ногаары болгаш кат-чимисте-рин олар чок шөлдерден 10—20 хуу хей дүжүттү бөр.

Бо чылын үнөөлөрүн биоло-гист камгалаарың аргалы-рын Белгородта эртен чы-лаазында хей—бир чус гек-тар амыг черге амылаа-рып көргөн. ГРОЗНЫЙ. Чечен-Ингуше-тияның «Гвардейск» совхозу-нун керээ бугаар амылдаар мелнорация отряды амылдан графити ескерткен. Ол отряд тарымта шөлдерин барык шүптузун хонуктуг өңгө таарымчалыг үезинде—хун ажа-рында эгелээң, оң үнөөлөгө чедир үеде сугаттып турар алган. Келир, күстүг дүжү-лгеге сугаттып дамыл бүрүз амыктыг бооп турар.

Ол автономия республика-ның 160 муң гектар тарымла

шөлүн мелнораторлар хары-мыл, сугаттып турарлар. Амгы үеде күжүлгө насос станция-ларын болгаш суг чаштырып, ча-талдыр машиналарын 800 амыг сугаткычлар шөлдерин суг-биле хандырып турар. Олар техниканы таарыштыр, эки амылдап тургаш, чүгө сугаттыг эвес, харын баш мурунда сугаттыг-иыл-ла турган черлерге ил-шкың чө-чир-биле берип турарлар.

БАРНАУЛ. Алтайның чер амылы болгаш кааа амыл-агы култураларын хайакташтырылгын эртем-шчилел институтуның эртем-дениринин тургустыкы «Ал-тайны-1» дээр чаа сорт културалыг кул деңгелинде температура шыдамын ба-дыткан. Бо чылын Алтай крайда тараан кулун чажар бүтү сорттардан кызыл-тас-би-ле көк-тараны хайакташтыр-ганында үнөт ол сорт кыш-ты болгаш часын донагын өскө-лөргө эки шыдамын эр-тирген. «Алтайны-1» дээр сортту чоокку чылдарда бүгү Сибирге негестерген, тарым-деп шиптирээң.

(СЭТА).

ЭРТЕМДЕННЕР ХУРАЛЫ

Көдөз амыл-агы эрте-мденнере В. И. Ленин аттыг Бүгү-эвил академиязының чыл садында болуп инти ху-ралыга июнь 6-да эртемден-нере СЭКП ТК-ның февраль болгаш апрель Пленумна-ры (1984 ч.) ишчилеринин, агроулетпүр комплек-ниң айтырыгларының тала-зы-биле Бүгү-эвилдин эконо-миктиг чөвүлел хуралы

ның сүмелеринге дүшүр эртем амылдарының амы-дузанын улам улагтылары-ның аргаларының дугайы-нда чугаалашкан.

Академияның президи-умун адырлар болгаш де-вискээр салбарларын, эртем-шчилел албан чер-леринин амылында эки түн-нелдер-биле чергелештир

чөптөстөрүн база барым адаа амыткан. Хулап алган доктаалда эртем шипчилдеринин түнөөлдерин экижидер, тур-тун Ашчың программаны боттандырамыга эртем ал-бан черлеринин улау ула-гылар, хемчеглер тодарат-кан.

(СЭТА).

Медээлер. Болушкуннар. Фактылар.

саазынарын долдурар, нам-дар биокисил бөр. Клиент күөзөр болза, бедик мерге-жилдиг машинакы хол-биле бизнесте чүзүлүр парлап каар, а дуржулгалыг оңалдуручу-лар каныг-даа тексти гол-ланд, англи, немец, испан, орус азы араб дылдарын оңалдуруптар.

Амгы ол биокисилер амыл чок артпас, чүгө дээр-ге капиталистг интигелде амыл тыппаан кинилер ди-легелер, билдиринишкенин келдир амыл дөз үргүлчү кижиди. Оон амгыда бю-ратчы дылдың парымдаа-ны, хостуг үнөң хей ке-лини «чун» турар телевиде-линиң калбаа-биле инте-рээни чоңуң билдин бед-

деринг дулаалай турар деп, уз биокисилер саап турар.

О ЛОНДОН. Ада-недер-нин таакылаар чоруу уру-ларын өскө аарыгына че-дирип болур. Великобрита-ния доктор А. Чарльтон баштаан бөлүк эмчилерин кылган шипчилдерин ын-дыг түнөөлгө көргүскел. Англияның соңу чүгүлде 65 шипчил 15126 өөрө-ничкенин олар айтырып шип-чилгез адазы азы иези таакылаар оолдарын 42 хуузу, а ада-иени шипчээ-таакылаарларын 48 хуузу дыкка чедир болган. Уру-ларга хамаарыштыр ол хуу—40 биле 50. Шипчилдеринин түнөөл-

деринг дугайында «Бритиш медицинл джорнал» журнага чүлүңге А. Чарльтон ие-лерин таакылаар чоруу уру-ларын калдыгына оңа хоралыг деп бижээң. Ийи боду тыртпаа-даа болза, бирин тыгнан таакы ыкы бронхит, пневмония, астма, рак дээр мишаа аарылганы өскүрүрүнө илг болуп турар деп, ол демделээң.

О ИСЛАМАБАД. Паки-стан провинция Бедуджис-танын чурттактын чоңунун 88 хуузу момчул-даа, би-жил-даа билбес деп, «Мус-лим» солун дынаткан. Ын-дыг турбумге эрге-чатарга белуджис чурттал чур-тар районнарың чугула ай-тырыларын шиптирээң

кандыг-даа хемчеглер албайн турар. Чурттуң ол хожу-дугай провинцияда амыл чок, адыраңгай, биокисил беле, чоруктуг деңгел бедик, чурттаар оран-бажың бол-гаш эмигелдер чедипшес деп, солун демделээң.

О ТОКИО. Японияда улетпүр, монополияларын бойдушту ботталдырып тур-гандан 86

В. И. ЛЕНИННИН ТӨП МУЗЕЙИНДЕ

МОСКВА. В. И. Лениннің Төп музейі тургустундан бээр 60 жыл болган. Ленинни идеялары, Коммунисттик партия биле Совет Күрөшүнүн төөгүзүн болган политиказын пропагандалаар талазы-биле ында улуг аялалды кылып турар.

Чүгө сөөлүгүн чындарда аяа ийн муң ажыг массалыг хемчеглерин чорудуп, бир чүр хире делегелерин аяктайт.

60 жылдык иштинде музейге бистик чурттуг бүгү националдардың төлө-лекчелери — бежен миллион ажыг кижи, дагыгы 120 ажыг чурттан аалчылар чорайт.

Чурттуг кол музейинин төөгүзүн, чалбыштыг революшунун үлгелер-инизге ажыг чонорны кижилеринде, баштыктын идея-төрөгүктүг кимилерин пропагандалаары музейини ролюнч дутайын «В. И. Ленин-ни Төп музейи» — 60 чыл болган» деп делегелге тодаргай көргүзүп турар.

ЧУРУКТА: В. И. Лениннің Төп музейи.

Ю. ЛИЗУНОВ биле Б. КАВАШКИНИН ФОТОЗ. СЭТА-ның фотохрониказы.

«ЛАПРИ» — БАМ-ДА ПИОНЕР ЛАГЕРИ

ТЫНДА (Амур область), (СЭТА-ның корр). Пионерлерини Становой сынларынын чурумалдыг эденде туттунган «Лапри» деп лагер-санаторийини чайгы сезону эгелзет. Тускайжыттыгга поезд олте дышта-ныкчыларын баштайгы бөлүгүн — магистральдык тууду-ларыны болган демир-орукчуларын 600 уругларын акелген.

Ол кадыкшылга чериниң шеви — «Центробамстрой» трестин аялалдыкчылары школадар дыштанылгазын солдун болган аяктайгы кылдыр эрттирэн дээр баш уудур бүтү-ле чүдөдүн ында туттунган. Спорт болган концерт шөлдөрүн ында туттунган. Столовал-ны алгыткан, теллини туткан, аяаа уруглар пога-чечек аймаан тарып өстүрелер. Солун маргалаалары болган конурстарын, турисчи походтары организаста-рынга БАМ организасталарынын аялалдыкчылары, Благо-венскиниң башкы студентилер отрядынын дайынчы-лары киргирелер.

«Лапри» үш зөлчөг-биле аялалдаар-даа болза, БАМ-да бүгү чаштары — Тындын болган магистраль-дык топ участогунун трасса чогуулу суурларынын чурттакчыларын — хаара тудуп шыдаас. Бичанган пи-онер лагерлерини школадар чанынга база тургусулаан. Ол улуг орукка үстүкү класстарын өөреникчилерини лагерлерини база бир дугаарында туткан. Ол ышкы бичин БАМ-чыларга ВЦСПС дык хой пүтөкчаларын Кара далай кыдында болган Прибалтикада, Москва болган Ленинград областарда, Примор крайда пионер-лерини кадыкшылга лагерлерини дыштанып кылдыр берип турар. Сибириниң эртинези Телеч хөлчө чорур турскый маршрутту Барнаулду аян-чоруктар болган экскурсиялар бюрозу аялалдык кылган. Олче БАМ-нын он муң аягы школадары баар болган солун кылдыр дыштанып, кадыкшылын чайгы дыштанылга үзүндө аякандар арганы чедип алыр.

ОЛУТ ЧЕДИШПЕСТЭЭН

Район төвү Мукур-Ансы суурда угул эвес. Култура бажыны угул. Ону алаан чылдар үзүндө туткан. Бичанган ам бичелзет.

Оон-моон солун шин, кон-цертер келгенде, кимилер сымашпас, бут кырынга ту-ра көргүлээр. М. ХЕРТЕК.

ИЮНЬ 8-ТЕ БИРТИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе» 8.40 — Эрте-ни гимнастика. 8.55 — Муль-фильмдер: «Продескин школа-да», «Бүгү чүе сыр дедир», «Өшкүжүгөш черин канчал ту-дуп турган», 9.25 — «Эртем болган дүжүт», «Документа-дыг телефильм», 9.55 — «Проф-ессия — следователь». Дөрт сериялыг уран-чечен фильм. 3-ку сериязы. 11.05 — Сөөлүгү мездээр. 11.10 — 14.15 — Чалсар. 14.15 — Сөөлүгү мездээр. 14.35 — «Беш чыл — кижи бүрүзүнүң херээ». Доку-ментадыг фильмтер: «Азов-стальдык сыдык шактары», «Шунтуу чангыс-ла олурт», «Улуг сорулга», 15.30 — Эко-логотт хун демеделзет. 15.55 — Орус аял кырынга чутат. 16.25 — Москва чогуулу суурларынын аягы болган суурларга дүң. 16.55 — «Казы-найыралыг эг-бүс», 17.20 — «Тоолдуу аалчылары», «Чоон

семиш үш кижик». Мультифильм. 18.30 — «Жостовтик мастерле-рин». Телеочерк. 18.55 — Бо-гуи делегейде. 19.05 — «Эртем болган амьдырал». 19.35 — Арфа-биле үш үте ойнаары. 19.55 — «Профессия — сле-дователь» деп дөрт сериялыг уран-чечен фильмниң баш-тайгы көргүзү. 4-ку серия. 1-ги кезээ. 21.00 — «Уе», 21.35 — «Профессия — следователь». 4-ку серия. 2-ги кезээ. 22.25 — «Уе» делегелер, бажы. Шим-вазкин хоолдуларын шилте-лзет дугайында эртем-неге-рептей фильм. 22.45 — Богуи делегейде. 23.00 — 23.40 — «Де-легей аялалары». Музыкалыг дамчыдылга.

ИЙИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — Эртеги гимнасти-ка. 8.20 — «Конкурс». Доку-ментадыг телефильм. 8.30 — «Оазис в огне». Уран-чечен фильм. 9.35 — «Билин алган, аялалган шымдар бол». Школа-чыларга эртем-биял бээр дам-чыдылга. 10.20 — Д. Кедри-нин шүтүгүлс «Чогаалары». 10.55 — Шымдары школазы. 11.25 — «Приключение в капи-кулы» деп уруглар уран-че-ден кинофильмин баштайгы көргүзүт (СССР). 4-ку серия. 12.55 — Англи дил. 13.25 —

«Ю. Бондарев». Документа-дыг телефильм. 14.25 — Хлеб дугайында школадарга бе-селз. Хлеб бистид-биле казы. 14.55 — Сөөлүгү мездээр. 15.00 — 18.00 — Чалсар. 18.00 — Сөөлүгү мездээр.

КЫЗЫЛДАН

18.15 — Уруглар фильм. 18.30 — «Совет Тыванын 40 чылынга уткуштур». Тыванын хөгжүм чийи фестивалдык кижикчилериниң концерти. 19.00 — Телефильм. 19.15 — «Азия таву». Программала: Чинк улетип аялалдыкчыла-рынын хунуге. СЭКП обко-мунун инструктору С. Т. Ма-карокун чутузат; Хоорай-мысты чаагыжылаат; Сөөлүгү мездээр. 19.45 — Телемездээр. 19.55 — Чалсар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыктыг удурар, чаштар!», «Бажыны көртөй», Мультифильм. 20.20 — И.С. Бак. «Көфенин байылап мэр», 21.00 — «Уе». 21.35 — Совет ырларын концерт. Күтсезик-чиз — РСФСР-нин улустун ар-тизи И. Кобзон. 22.55 — Су-га шитир спорт талазы-биле СССР-нин чемпионды. 23.55 — 00.50 — Хемелге аялалдыг талазы-биле СССР-нин че-мпioniады.

ӨӨРЕНИРИНЧЕ ЧАЛАП ТУР

КЫЗЫЛДЫН ПЕДАГОГИКА УЧИЛИШЕЗИ

1984—1985 өөредилге чылында дараазында салбырларга су-гуулар түзүп алырын чар-дал турар.

1. Школа салбыры. Аяаа эге класстар башкылары болган нинти билгит школадарын улуг пионер вожатыйлары белек-кээр. 8 классы доосканарын хулаал алыр. Өөренирин хуу-саазы — 3 чыл 10 ая, 10 класс доосканарга — 2 чыл 10 ая.

Аяаа өөренип кирер кижилер орус дилга (диктант), мате-матикага (ас-биле) кире-рини шылгалдалар дужаар. Орус националдыг. 10 классы доосканар сонине бижир.

2. Школа наамыз четес-тер салбыры. Аяаа уруглар садтарыннык кижилериниң чы-рыны белекээр. Чүгө 10 класс доосканарын хулаал алыр. Өөренир хуу-саазы — 3 чыл 4 ая.

Өөренип кирер кижилер орус дилга (диктант), СССР төөгүзүн (ас-биле) шылга-далар дужаар. Ол салбырга

Өөренип кирер кижилериниң кыдыкшылыгын көр.

3. Күш-ажыг салбыры. Аяаа нинти билгит школадарын 4—8 класстарын кун-ажыг болган шылгалдалар башкы-ларын белекээр. Чүгө 10 класс дооскан болган 30 хар чедир наамыз, чүгө оол кижилерини хулаал алыр. Өөренир хуу-саазы — 1 чыл 10 ая.

Өөренип кирер кижилер орус дилга (диктант), математика-га (ас-биле) шылгалдалар дужаар.

Билинниң дугайында доку-ментилерде «У», «Б» демедек-кир кижилериниң училшере ки-ренин шылгалдалар чокка (хулаал алышкын) планнын 60 хуузу) хулаал алыр.

Өөредилге черинге билди-риникчилерини бүдү чыл дү-гүзүндө, 1984 чылдын июль 30-ге чедир хулаал ап турар.

Киренин шылгалдаларын дужаар хуу-саазы 1984 чылдын августун 1-ден 20-ге чедер.

Училшере өөренип кире-риниң кир салгалды — 1984 чылдын августун 22-де.

Өөренип күззөтүлээр дараа-зында документилерин кире-ри:

1. Билинни дугайында доку-мент (бозу).

2. Кадыкшыг байлалык дугайында № 286 майкыг шылгалды.

3. 3×4 см. хемчээлдег 4 фо-то-чүрү.

4. Поштаккан хевиринг бил-динишкис.

5. Күш-ажыг лептериниң хоолгазы.

6. Советстан, районда, ра-йондан азы школадан чорут-кан бажы.

7. Аялалдан азы өөренип тур-ган черинде характеристика.

Училшениң адреси: Кы-зыл, Колхозной кудумчузу, бажы № 56, педучилище.

Училшеле нинти ыры бө-лүк, вокзалды болган ташыг ансамбльдер, улустун хөг-жүм херекселериниң ансам-бли, астул хустрини, чактыг атлетиканы, хаактын, чок бөмбүлүз, баскетболду бөлүмчери доктаамал аяла-лап турар.

ДИРЕКЦИЯ.

КРАСНОЯРСКИНИН ПОЛИТЕХНИКТИН ИНСТИТУДУНУН КЫЗЫЛДА ФИЛИАЛЫ

хуу-дуску, кежээки болган өө-рөдиге башкыларынын 1-ги курстарыга студентилер ху-лаал алырын чарлап турар.

Автопортрест факультети: мергежили «Автомобильдер болган автомобиль аялал-гылы».

Туугу факультети: мергежи-ли «Улетип болган хаматыг тудуглар».

Өөредилгениң кежээки сал-быры: мергежили «Авто-мобильдер болган автомобиль аялал-гылы».

Бот-өөредилге салбыры: мергежили «Автомобиль-дер болган автомобиль аялал-гылы», «Улетип болган хам-атыг тудуглар».

Билириниң кижилерини хулаал алыр болган киренин шыл-галдалар чорударын хуу-саазы.

Хуу-дуску салбырга — бил-динишкисини июль 20-ден июль 31-ге чедир хулаал алыр; киренин шылгалдаларга августун 1-ден 20-ге чедер, ин-ститутка кир салгалы — ав-густун 21-ден 25-ке чедер.

Кежээки өөредилге — бил-динишкисини августун 20-ден 31-ге чедир хулаал алыр; киренин шылгалдалар сен-тябрь 1-ден 10-га чедер.

Бот-өөредилге — бил-динишкисини июль 20-ден августун 31-ге чедир хулаал алыр; киренин шылгалдалары — сентябрь 1-ден 10-га чедер.

Институтка кирер кижилер-ини дужаар шылгалдалары: физикага (ас-биле), мате-матикага (ас-биле болган, би-жимел-биле), орус дилга бол-ган литературага (сочине-ние бижир).

Ортамук школары доозарда алды медаль-биле шаантак-наар азы ортамук өөредилге че-рини шылгалдалыг диплому-биле доосканар эртемчилерини бирзээнге — физикага (ас-биле) киренин шылгалдаларын дужаар. Ол эртемге киренин шылгалдалыг «тергени эк» демедек дужааган болза, олзаны оон ийди киренин шылгалдаларын дужаардан хостаар, ыччарга «эк» азы «ортамук» демедектерин алган болза, арткан бүгү чогуур өөтөмгөргө шылгалда дужаар алыр.

Институтка кирин турарлар-нын конкурстуг шылгалдалары киренин шылгалдаларга алган демедектериниң балла-дарын нинти санын болган ортамук билгит дугайында до-кументинде аяккан бүгү эртем-герге алган ортамук ариф-метиктиг демедектерин барым-далаап шилтирээр.

35 хар чедир наамыз, ор-тамук билгит. 2 чылдан өвөш эвес аялал стаягы. Партия, совет азы хой-инити аялалдар талазы-биле дү-жүдүлгү кижилерини хулаал алыр.

Өөредилге-биле холбаш-торлар, улуг кассирлер.

Аялал телевиди кылганын барымдалаар, чыл түнчел-дери-биле шаанал акша бээр.

Садыг чериниң адреси: Октябрь кудумчузу, бажы № 29, аш-чөм садыг, надрлар килдиз, телефон № 2-54-36.

АДРЕЗИ: Кызыл хоорай-нын Шетинки-Кравченко кудумчузуна № 57 бажы, телефон № 2-15-14.

КЫЗЫЛДЫН АШ-ЧЕМ САДЫ

Кызыл дараазында мер-гежилдик кижилерин аялал-дугурен чалап турар: кассир-лер, садыгчылар, экспеди-торлар, улуг кассирлер.

Аялал телевиди кылганын барымдалаар, чыл түнчел-дери-биле шаанал акша бээр.

Садыг чериниң адреси: Октябрь кудумчузу, бажы № 29, аш-чөм садыг, надрлар килдиз, телефон № 2-54-36.

АДРЕЗИ: Кызыл хоорай-нын Шетинки-Кравченко кудумчузуна № 57 бажы, телефон № 2-15-14.

Кызыл дараазында мер-гежилдик кижилерин аялал-дугурен чалап турар: кассир-лер, садыгчылар, экспеди-торлар, улуг кассирлер.

Аялал телевиди кылганын барымдалаар, чыл түнчел-дери-биле шаанал акша бээр.

Садыг чериниң адреси: Октябрь кудумчузу, бажы № 29, аш-чөм садыг, надрлар килдиз, телефон № 2-54-36.

АДРЕЗИ: Кызыл хоорай-нын Шетинки-Кравченко кудумчузуна № 57 бажы, телефон № 2-15-14.

КЫЗЫЛДЫН АШ-ЧЕМ САДЫ

Кызыл дараазында мер-гежилдик кижилерин аялал-дугурен чалап турар: кассир-лер, садыгчылар, экспеди-торлар, улуг кассирлер.

Аялал телевиди кылганын барымдалаар, чыл түнчел-дери-биле шаанал акша бээр.

Садыг чериниң адреси: Октябрь кудумчузу, бажы № 29, аш-чөм садыг, надрлар килдиз, телефон № 2-54-36.

АДРЕЗИ: Кызыл хоорай-нын Шетинки-Кравченко кудумчузуна № 57 бажы, телефон № 2-15-14.

Кызыл дараазында мер-гежилдик кижилерин аялал-дугурен чалап турар: кассир-лер, садыгчылар, экспеди-торлар, улуг кассирлер.

Аялал телевиди кылганын барымдалаар, чыл түнчел-дери-биле шаанал акша бээр.

Садыг чериниң адреси: Октябрь кудумчузу, бажы № 29, аш-чөм садыг, надрлар килдиз, телефон № 2-54-36.

АДРЕЗИ: Кызыл хоорай-нын Шетинки-Кравченко кудумчузуна № 57 бажы, телефон № 2-15-14.

Бойдус — чоннуң байлаа

КАМГАЛАЛДЫГ ЧЕРДЕ КАНДЫГЫЛ?

«Тайга» станциязы — Кы-зыл хоорайнын чонунуң дыштанылга зоназы.

Кат-химисттик, ойт-сиге-ниг, эом-аргалыг, суг-суг-гатыг болган, «Тайга» стан-циязынын девискээринде ач-мең хой. Буур-булаң, сыны-мыйкал, элик-хүлбөс, тайга ээзи — адыг, чепсе, дырбак-тыг, бөрү бо-ла таварык бер-гилээр. Чемистиг болган шиниң зобек турар.

Аяаа күсүк үеде дышта-нып чедер берген кызылчы-лар тайганың чаагай хайыра-лын четтирип турар. Дүжү-күр чылын кат аймаан оон савазырадып чыгып ал болур.

Ол чедже-даа кижиге четир. Харын-даа шупту алдымнан, харга бастырып турар.

Бойдустун бо чайгаар бүт-кен каас-чурумалдыг, кат-химисттик, арыг агаарлыг, дыштанылгага чоңугу та-агымалдыг болупчу хумага-лыг камгалап, ону чоңугу кадыкшылыга баран бол-дурун — чутула сорулга.

Камгалаалдык зона кылдыр чарлаан союлда аяаа боо чүткээни ачкы-даа көзүлбөс, боо даажы-даа дыңалбас апарган. Оон ап көрөгө, мы-да бүгү-ле тайгык-чаагай болу дег. А камгалаалдык зонада херек кырында бай-дал мандыгы?

Күзүн барып каттап, кы-жын селгүстөп, агаарлап, хаантап, Кызыл хоорайнын чурттакчылары чакса чедир аяаа дыштанылгазын эртти-рин турар. Ол эки харын, Күжешинининиң күш-ажыг-чык иштелиниң союнда тай-гык арыг агаарына бай-иин хун селгүстөп, шимзөө-дааш чок черге шөлзөп дыш-тапып алырга, даваазында демеделзет аялал бүүдүгүр.

Кызыл тур-сорулукту болу-р болбой. «Тайга» станциязы-га барып турар кызылчыла-рын колдоту нуруузу чогу-ма мында сорулгалыг өскө-түрар. Бичалзакон беке бо-

рулгалыг кээп турар ийи-чангыс кижилериниң аяаа бар болуп турары хараады-чыг.

Төтөгелекчилериниң «кажы-рын» бир-ле катан «Тайга» станциязынга чораш, бүү-рөп көрдүм. Арга иштинге агаарлап кылаштанаш, шагырап турупкаш, аяныг черге одак кылып, аш-чөм белекпей эгелзедилер. Чаш шивилерин, хадыңыларын судакчыгашта коданнар ко-налал алган. Аажок шы-лар каапкан болду. Дүшөтпө олургузса, спортчу хептиг, экинде шоодай салып алган бир кижиге бистик кырыкыска келтеш, дедир ошта дүшкөш, коданнарлыг шыргай судак-чы шилей арыл берди.

«Тайга» станциязынга ко-дан хой турган. Ам олар илгерей-ле эвеззекти. Оон чылдагааны дыштанып кижиге бооп чажыгытып алган, кайгар оп-биле коданны ду-закташ, шоодайчыче юмр каап ай чорур бир аяныгын ошайгай төтөгелекчилер бар аларганында чүе-дир. Бил-дыг төтөгелекчи оор-лап дучанал алган коданын шоодайга чараш, сун ал-ган, конуске кем чок «дыш-таныкы» болуп, хой-инити-ниниң автобузунун иштинге серте-даа чок олурар. Оон шоодайын үкөп, иштинде чүр барып көрүп турар кижиге бар эвес. Шыргай арга иш-тинде кижилериниң кокла ийн-биле чорур болза, ко-данга салган дузакты ам-даа көрүп болур. Ук төтөгелек-чи сойгалатпаан болганда, бодунуң оор, бузутчу хе-розан ам-даа үлүгтешпаан болбайт аан. Оон кедерзеге, ийинг каягар төтөгелекчилер дининиң-даа дааш үндүрбөс, какалап өлүрүп турза хөп-нүр.

Дараазында чораш, база бир мындыг таварыганы поодузу. Ийн херезини кижиге арга иштинден хой пош

будуу, эмге хереклээр шаа-ны эндере сып алган, оозун шоодайге теп-теп ды-ганал турар.

Бо тайганын кыжып сыкпас, үрөсө, камгалаалдыг чер болгой. Ону чоп эндере сып алгандар ол? — деп кайгал айтырдым.

Ол силерге хамарыш-пас чүе-дир! — деп харыс-ладылар.

Канчал хамарышпас чүе-дир! — деп, мен уурлап-ны ооралдым. — Кижиге бу-руу-ле шоодай-шоодай буч-дукту сып ал турар болза, бо арга удаас кургал кал-бас бе!

Чунур бүрү хандымы кылдыр дөш, бичин чүе ал-дым. Оон тайга аядарай бээр эвес. Силер алтыр-наар.

«Оон тайга аядарай бээр эвес...» Шак ындыг амы-хуууу, алыр-чырин болаар нийилер тургулаар-дыр. Бил-дыгларың юмашын сып, ке-зедир ой келбээн бе деп ай-тырыг чайгаар-ла тургусту-нуп келир.

«Тайга» станциязынын ча-нында делем шык бар. Оон аялал болуп чыдар демедек кара сугдан Баян-Хем боду-нуг эгелзип алган. Шыктын арга талазында кыдыларын даан сыйры кара чыраа үн-жилер кандыг чурумунуң дээрзин ылап тодарайт.

Чонга солун, сөткүүл, радио дамчыгыш чарлап дыңа-дып ийикте, азы коскү че-рге бижээп азар болза чо-гуур. Камгалаалдык зонаны хумагалап, ону чоңугу ка-дыкшылыга дузалаг кыл-дыр аялалчылар организаста-ары, оон чайгаар бүткен бойдус үнүкүп, динг амы-танарны элбедип, көүдө-дир! — чутула сорулга.

Камгалаалдык зонанын де-вискээринде пош хой үнүп турар. Ол поштерини ара-

зынга барып, дөзүн топтап көөр болза, олзаны аар моп-биле чөвүрээниң соя ооп каапканы илден. Оон топу-руктары хоруугул деп тура-лаа, чылдын-ла күзүн тура-лаа кижиге ол поштериниң тооруун чир дөш, чаа «эттеп» кааптар. Харын чам-кай поштер оон уламчандар аарып, курган, чамдыктары тоорук чок болуп турар.